KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Lausunto
13.11.2023
411/03.01.00/2023

Jarkko Lahtinen, Maria Salenius, Timo Räikkönen

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä (HE 56/2023 vp) eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain sekä varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä. Kiinnitämme lausunnossamme huomiota varhaiskasvatuslain muuttamiseen ja lastensuojelulain muuttamisen osalta jälkihuollon ikärajan laskemiseen.

Varhaiskasvatuslain muuttaminen

Lakimuutoksen tavoitteena varhaiskasvatuksen osalta on poistaa sote-uudistuksen myötä syntynyt epäselvyys lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvästä kustannusvastuusta. Lisäksi sääntelyn täsmentäminen varmistaa näiden lasten subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden toteutumista. **Kuntaliitto pitää nyt esitettyjä lakimuutoksia varhaiskasvatuksen osalta perusteltuina.**

Esityksen mukaan varhaiskasvatuslakiin lisätään säännös kuntien välisestä kustannustenjaosta. Esityksen mukaan lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitetun avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitetun taikka jälkihuollossa olevan lapsen kotikunta on velvollinen maksamaan varhaiskasvatusta järjestävälle lapsen sijoituspaikan sijaintikunnalle ja jälkihuollossa olevan lapsen asuinkunnalle lapsen varhaiskasvatuksesta aiheutuneita kustannuksia vastaavan korvauksen. **Kuntaliitto pitää varhaiskasvatuslain 60 §:n 4 momentin lisäystä tarkoituksenmukaisena.**

Esityksessä on todettu, että vuoden 2023 alusta voimaan tullutta lastensuojelulain 16 b §:n 1 momenttia voidaan tulkita niin, että se mahdollistaa myös sijoitettujen lasten varhaiskasvatuksen kustannusten perimisen sijoittajahyvinvointialueelta. Sote-uudistuksen voimaantulon yhteydessä mainittua säännöstä olisi kuitenkin tullut täsmentää muuttuneita järjestämisvastuita vastaavaksi. **Kuntaliitto muistuttaa, että uutta sääntelyä ei voida säätää sovellettavaksi takautuvasti**.

Kuntaliitto toteaa, että vuoden 2023 osalta kustannuskorvauskäytänteissä on epäselvyyttä ja se on aiheuttanut riitatilanteita kuntien ja hyvinvointialueen kesken. Kuntaliitto huomauttaa, että **Suomen Kuntaliitto ry ja Hyvil Oy ovat ilmaisseet kantansa voimassa olevan sääntelyn osalta** niin, että kunnat ovat oikeutettuja laskuttamaan sijoittajahyvinvointialueita ennen muuta lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentin ja sen viimeisen virkkeen nojalla.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan olisi toivottavaa, että vuoden 2023 osalta kustannuskorvauksista sovitaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Mikäli sopimukseen ei päästä, riitaiset tilanteet on mahdollista saattaa hallinto-oikeuden ratkaistavaksi. Olisi kuitenkin toivottavaa, että asian osalta tulisi selkeä viranomaisnäkemys, jotta hallintoriitamenettelyyn ei tarvitsisi edetä.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi varhaiskasvatuslain 6 §:n 1 momentin säännöstä. Säännöksessä nimenomaisesti todettaisiin, että lapsen lastensuojelulain mukaisen sijoituspaikan sijaintikunnan ja jälkihuollossa olevan lapsen asuinkunnan olisi järjestettävä avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitetun taikka jälkihuollossa olevan lapsen varhaiskasvatus.

Kuntaliitto muistuttaa, **että kunnan tulee jatkossakin järjestää lastensuojelulain nojalla sijoitetuille lapsille varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslain mukaisesti, vastaavasti kuin muillekin lapsille**. Lakimuutos ei esimerkiksi laajenna kyseisten lasten varhaiskasvatusoikeutta tai muuta varhaiskasvatuksen hakemiseen liittyviä käytänteitä.

Lastensuojelulain muuttaminen, jälkihuollon ikärajan lasku

Esityksen mukaan lastensuojelun jälkihuollon ikäraja laskettaisiin nykyisestä 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. **Kuntaliitto kiinnittää huomiota suunnitelmallista toimintaa haastavaan lakimuutosten tempoilevuuteen**, **sillä lastensuojelun jälkihuollon ikäraja on aikaisemmin nostettu 21 vuodesta 25 vuoteen 1.1.2020 voimaan tulleella lastensuojelulain muutoksella.** Pidämme myönteisenä ratkaisuna, että lakiehdotukseen on sisällytetty kuuden kuukauden siirtymäaika. Tämä edesauttaa nuorten suunnitelmallista saattamista tarpeenmukaisten palvelujen ja etuuksien piiriin nivelvaiheissa.

Lastensuojelulakia koskevalla muutosesityksellä on arvioitu olevan vaikutuksia 23 vuotta täyttäneiden henkilöiden opiskeluun ja nuorisopalvelujen tarpeeseen, mikä koskettaa myös kuntia. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen lisäksi jälkihuoltoon siirtyvän nuoren tueksi tarvittavia palveluja ovat esimerkiksi koulutus- ja työllistymispalvelut sekä etsivä nuorisotyö.

Jälkihuollon aikana opiskeluun ja edelleen työelämään kiinnittyminen on keskeisessä asemassa nuoren elämänpolun rakentamisessa. **Jälkihuollon taloudellisena tukena on kustannettu opiskelun kustannuksia ja opiskelunaikaista elämistä. Tämä tuki heikentyy jälkihuollon ikärajan laskun myötä ja voi lisätä toimeentulotuen hakemista ja sitä kautta kustannuksia kunnille**. Monella jälkihuollon asiakkaalla opinnot eivät ole vielä loppuun suoritettu 23-vuotiaana ja muutoksen riskinä on, että opinnot keskeytyvät. Yksilön, mutta myös kuntien näkökulmasta on haasteellista, että sijoituksessa olleet nuoret kiinnittyvät työmarkkinoille muita myöhemmin.

Onnistuakseen tämä uudistus edellyttää kehittämistyötä koulutuksen järjestäjien, kuntien nuorisotyön ja hyvinvointialueiden yhdyspinnoilla. Toimiviksi osoittautuneita käytäntöjä on hyvä jakaa myös muiden hyödynnettäviksi. **Kuntaliitto korostaa, että uudistuksen vaikutuksia nuorten opiskelu- ja työuriin tulee arvioida huolellisesti ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi**.

Jälkihuollon piirissä olevien nuorten palvelutarpeeseensa tulee vastata jatkossakin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön nojalla. Tärkeää on

myös huolehtia siitä, että jälkihuollon piirissä olevia nuoria autetaan tarvittavin tukitoimin opintoihin hakeutumisessa ja niiden loppuun suorittamisessa sekä edelleen työelämään siirtymisessä. Toisen asteen koulutuksen opintojen loppuun suorittamista on vahvistettu oppivelvollisuusuudistuksella. **On huomattava, että kuntien rooli työllisyyspalveluista vastaavana tahona korostuu vuodesta 1.1.2025 alkaen.**

SUOMEN KUNTALIITTO

Hanna Tainio
varatoimitusjohtaja

Jarkko Lahtinen
kehittämispäällikkö